

tuvali üç boyutlu bir ‘amorfa’ taşımak... Bir form kaosun tam da kendisi olabilir. Düzgün, sakin, yerine oturmuş ve tarif edilebilir gibi görünen bir form son derecede kaotik olabilir. Nesnelere bilemem ama içinde belki böyle bir kaos barınır-yor benim.

Küçük nesnelere sonra uzun yıllar boyunca insan gövdesine ve tene yönelmiş. Tenin peşinde neden koşunuz?

Bir duyarlılık biçimi olmalı ama insan, yani kadın gövdesi de doğal nesnelere farklı değil plastik özellikleri açısından. Dünyayı algılama biçimi. Belki daha ilkel bir şey. Daha çocuğu bir şey olarak değerlendirmiyorum. Sadece insanın gövdesine bakışta değil, nesnelere de öyle bakıyorum. Nesnelere sonra insana yaklaşmak bir zaman aldı. Resimsel bir cesareten ziyade metafizik bir cesaret gerekiyordu insan gövdesine yaklaşmak için. Elime bakmak da öyle... El soyutlamalarından oluşan yakın plan resimler ve yüzey dokuları bir dönem ilgi odağı oldu. Her şeyin tende yazılı olduğu konseptiyle üretilmiş işlerdi.

O oyuklardan, çıkıntılardan, düzlüklerden ve akışkanlıktan yola çıkarak bir yeryüzü okuması yapabilir miyiz?

Benim için insan gövdesiyle bir zencefil kökü arasında hiçbir fark yoktur. Ne form olarak ne de ten olarak. Çünkü insan doğanın bir formu, zencefil de öyle. Her şey aynı aslında. Dağlar, göller ve toprağın teni aynı şey. Hepsi aynı oluşumun değişik görüntüleri.

Tek tek tenden yola çıkarak birçok tenin bir araya geldiği ve bir tuval oluşturduğu eserler ürettiniz. Bu süreç nasıl gelişti?

İmgeyi parçalamak istedim. Bir tanesi yüzümün parçalarından oluşuyordu. Yüzümü dağıttım ve değişik bir şekilde bir araya getirdim. Sonra başka bir nesneyi parçalara böldüm ve yeniden bir araya getirdim. Üst üste, bazen yan yana bir resim oluşturdular. Aynı parçalardan oluşturmamda da aynı tuvalin içinde değişik şekillerde bölerek gerçekleştirdim bunu. Sürekli bir araştırma ve arayış tuvali sanat üretimi statik bir bulgu değil. Denemeler yapmak, değişim, gelişme aramak, farklılık isteği, yoksa heyecanı kaybeder insan... “Zencefil” adlı sergim var örneğin. Orada süreç şöyle gelişti: Aynı nesneye aynı şekilde aynı açıdan, bir fotoğrafçı baksın bir de ressam baksın istedim. Serginin konseptini bu şekilde kurdum. Farklı medyaların bir nesneyi yansıtmaları olarak ortaya çıktı bu sergi. Bölüp dağıtıp tekrar bir araya getirmeler ilgimi çekiyor.

Değişerek aynı kaldığımızı söylüyorsunuz. Bunu nasıl sağlıyorsunuz?

“İşi üretmenin kendi dinamiği var.

Her alanda farklıdır bu. Film ya da heykel yapmak çok farklı şeyler. Benim çalışma pratiğime gelince enerji ve coşku vardır ama o anda duygulara yer yoktur. İyi duygularla resim yapılmaz; amacımı en iyi şekilde gerçekleştirebilmek için teknik kaygı vardır. Teknik derken; renk, sürüş biçimi, kompozisyon, belli bir yerde nokta, leke...”

Ben değişmeyi arıyorum. Nesnelere yoğunlaşıyor bir tür tekrar da var ısrar anlamında... Ama çalışma biçimini aynı tutmak beni son derece sıkıyor. Onun için sürekli kendimi yenileme çabasıydım. Bundan ötürü resimlerim zaman içerisinde çok değişiyor. Bir taraftan ana damarım aynı kalıyor. Farklı yollara ve yan yollara saptığım da oluyor. Bir kıyı kentine ve sonra bir ara portrelere saptığım gibi...

Tenin başka tuvalere taşıdığı eserlerinizde çağdaş sanatın bir medyumunu olan enstalasyonla dirsek teması kurduğunuz söylenebilir. İçinde yaşadığınız zamandan bir sanatçı olarak ne kadar etkileniyorsunuz?

İçinde yaşadığımız zamandan etkilenmemek mümkün değil ki. İster istemez etkileniyorsunuz. Etkilere kapalı bir sanatçı değilim. Belli bir kavram etrafında planladığım sergilerim oldu. Çağdaş sanat demek sadece video ya da yerleştirme yapmak demek değil, ne de asıl olan resimdir demek. Aslında şanslı bir dönem; her şey var. Her şey bir arada.

Çağdaş bir sanatçiyim, hangi ifade yolunu seçerseniz seçin bu bir bakış açıdır, dünyaya ve zamana duyarlı bir insanın zamandan etkilenmemesi olanaksız... Sanatın aldığı yeni formlara anlatım yollarına aldırılmamam, etkilenmemem söz konusu olamaz. Kendime göre etkilenirim. İstedğim kadarını alırım. Söylemek istediğim şeyin biçimi beni zorlarsa video ya da film de yaparım. Birbirine geçişli alanlar bunlar. Çağdaşlık bu.

‘90’lı yıllarda çağdaş sanatta kültürel çeşitlilik, kimlik, cinsiyet, kadın ve öteki gibi konular başat hale geldi. Hâla da değerli konular arasında görüyorsunuz. Siz bu süreçte nasıl bir yol izlediniz? Kadın meselesine nasıl yaklaştınız?

Kadın meselesi, farklı cinsel kimliklerin kayganlığı, kaba gücün egemenliği konularında keskin duruşları ve tavırları olan biriyim. Feminizm ve genre

teorileri konusunda çalışmalarım var. Ne var ki bu tür konulardan yola çıkılarak gerçekleştirilen işler bazı durumlarda sanat adına kısır çağrışımlara yol açabiliyor. Çünkü birebir okumalarda iş, derinliğini, zenginlik boyutunu kaybediyor. Belirli ve kısıtlı bir anlatım içinde kalıyor. Bana göre benim yaptığım işler ‘kadın meselesi’nin dolaylı olarak okunacağı işlerdir. Daha erken resimlerden başlayarak bunu görmek mümkün. Hep söylediğim gibi ben doğuştan feministim. Toplum içinde kadına, kız çocuğuna biçilen yerin haksızlığına karşı çocuk yaşlardan beri isyankardım. Çalışmalarında var olan kadını duyarlılıkta, ten meselesindeki akışta da bunu görüyorum. Seçilen nesnelere, yaklaşımın, çalışma biçiminin böyle bir duyarlılıkla oluştuğunu düşünüyorum. 2018 tarihli resimlerimden birinde Simone de Beauvoir’dan uzun bir alıntı var; kadının erkekle eşit biçimde çalışma, üretme fırsatlarının yaratılmasını ve kadının cinsel özgürlüğünü, kendini eğlendirme hakkını savunan bir metin. Ama resmin konusuyla koştur, plastik anlamda uygun olduğu için yer aldı. Yani yapıt bu metni çağrıştırdığı için... İşi sahibi kalan şey inançları sanatsal bir biçimde yansıtmaktır. Yoksa slogan atmak değil mesele. Bir sanat yapıtının görsel yetkinliği çok önemlidir. İnanırcılığı bu sağlar.

Fotoğraf, üretim pratiğinizde önemli bir yere sahip. Fotoğraf sanat hayatınızda nasıl bir yer kaplıyor. Üretimlerinizde ne tür etkileri var?

Resim yapmaya başladıkdan sonra fotoğrafla ilgilenmeye başladım. Sürekli fotoğraf çekerim. Resimle ortak ve farklı yanları var. Fotoğraf beni rahatlatıyor. Aynı bakış açısı ve duyarlılığı fotoğraf yoluyla da nesnelere yakalamaya çalışıyorum.

Nesnelere ve insan bedeninden sonra dışarı taşmanız “Zaman, Mekan, Kişi” (2005) adlı sergide oldu. Fransa’nın Saint-Nazaire kentini zaman, kişi ve mekan bağlamında eserlerinize taşıdınız. Dışarı taşmak sizin için ne ifade ediyor? İleriki yıllarda İstanbul’u ele alan bir sergiyle karşılaşabileceğiniz mi?

İlk kez bir dış mekan beni etkiledi, işlerimin içine girdi. St. Nazaire’e geçen yıl gittiğimde de aynı etkiyle karşılaştım: Tuhaf, yabanıl boşluklar, bir büyülenme gibi... İstanbul’u eserlerime taşımak pek olası gelmiyor. Bir kere ilk karşılaşmanın etkisi çok farklı. İnsan doğduğu şehirde bunu hissedemeyebiliyor. İstanbul beni resimsel olarak etkilemiyor. Doğduğum şehir olarak kaldı. İletişimim ondan öteye gidemedi. Sonuçta ben peyzaj sanatçısı değilim; bir etkilenme, kapılma sonucunda dış mekanla ilişki kurdum. Bu sanat serüvenimde bir yan yol, haylaz bir sapaktı.

Paris, Berlin, Sn. Nazaire, zaman zaman yaşadığınız

Yaşayan bir ağ olarak toprak

Sibel Horada’nın yeni sergisi “Sarımsak ve Turp Filizlendirmek, Bir İç Mekan Bahçesi”, Lara Fresko’nun küratörlüğünde Tütün Deposu’nda izleyiciyle buluşacak. Sanatçı, sergiyi hazırladığı süreçte toprağı içinde barındırdığı çok çeşitli canlılarla birlikte bir kültüvasyon alanı olarak algılamaya başladığını söylüyor.

ELVİN EVREN
elvinevren@gmail.com

Sibel Horada’nın performatif olarak toprak üreteceği ve iç mekanda bir bahçe oluşturacağı yeni sergisi “Sarımsak ve Turp Filizlendirmek, Bir İç Mekan Bahçesi”, geçmiş çalışmaları ve sergilerine paralel, kişisel ve kolektif tarih üzerine şekilleniyor. Sanatçı, biriktiren, dönüştüren ve üreten toprak üzerine kurulacak bahçede hatırlayan ve yaşatan bir alan oluşturmayı hedefliyor. Tütün Deposu, ‘Depo’ ismini aldığı günden beri bir bellek gibi kayıt tutuyor ve bu sefer de hem gerçekleştirecek mekana özgü yerleştirme hem de alanın tarihinden çağrılacak kayıtlarla serginin merkezinde yer alıyor. 16 Kasım-30 Aralık tarihleri arasında izlenebilen sergi süresince toprağın gelişimi kayıt altına alınırken, aynı zamanda davet edilecek sanatçılar ve duyurulacak çalışma programıyla sergi, kolektif bir deneyime dönüşüyor.

Depo’nun alt katında açılacak yeni serginiz performatif olarak bir iç mekan bahçesi oluşturmak üzerine şekilleniyor. Nasıl bir çalışma, performans bekliyor izleyiciyi?

Tütün Deposu’nun alt katında bir iç mekan bahçesi kurmayı hedefliyorum. Serginin ismi “Sarımsak ve Turp Filizlendirmek, Bir İç Mekan Bahçesi”. Depo’nun alt katında, çeşitli tohumları çimlendirmeye, budanmış dal ve bitki sürgünlerini köklendirmeye, bina ve çevresinden toplanacak organik atıklarla toprak üretmeye çalışacağız. Bu bahçenin, çocuk ve yetişkinlerin katılımına açık bir çalışma programı da olacak. Sergi sonunda ürettiğimiz toprak, çimlenen tohumlar ve köklenen bitkilerle buluşarak mekandan çıkmaya açık hale gelecek.

Küratörlüğünü Lara Fresko’nun yaptığı sergide, bu iç mekan bahçesini yaşayan, üreten ve hatırlayan bir alan olarak kurguluyoruz. Toprak ve bitkilerin başkalaşım süreçlerinin performatif olmasının yanı sıra performans ve eser üretmek için davet ettiğimiz sanatçılar da sergiye dahil olacak.

Serginin temelinde toprak yatıyor. Peki, toprağın taşıdığı metaforlar nedir? Kişisel veya kolektif tarih açısından düşünüldüğünde neleri kapsıyor?

Metafor olarak düşündüğümüzde ilk akla gelenler toprak ana, doğurganlık, kadın bedeni, aynı zamanda ölümlle ilişkili kavramlar. Toprak geçmiş zamanı, belleği ve çürümeyi çağırıyor, katmanlar halinde biriken zamanın verimli bir alan yaratma potansiyeline denk düşüyor. Bir de aidiyet üreten, vatan toprağı gibi bir kavram var. Sınırları olan, azalma tehdidiyle yüklü bir yer olarak tahayyül edilen bir şey vatan toprağı. Buna karşı toprak üretmek, toprağın özen ve nadasın bir karışımı sonucu çoğalan bir varlık olduğunu hatırlamak çok değerli.

Kişisel olarak düşününce, bir metafor olarak değil de, toprağın kendisini, içinde barındırdığı çok çeşitli canlılarla birlikte yaşayan bir ağ, olası bir kültüvasyon alanı olarak algılamaya başlamanın bu sergiyi hazırlayan süreçte gerçekleşti. Bunun, kültür alanlarındaki yansımaları üzerine düşünmeye, sergi vesilesiyle devam ediyorum.

Sergide hem fiziksel olarak hem de kavramsal olarak mekana özgü bir üretim gerçekleşiyor. Depo, bir kurum olarak temsil ettikleriyle sergiye

Sibel Horada

“Metafor olarak düşündüğümüzde ilk akla gelenler toprak ana, doğurganlık, kadın bedeni, aynı zamanda ölümlle ilişkili kavramlar. Toprak geçmiş zamanı, belleği ve çürümeyi çağırıyor, katmanlar halinde biriken zamanın verimli bir alan yaratma potansiyeline denk düşüyor. Bir de aidiyet üreten, vatan toprağı gibi bir kavram var.”

nasil dahil oldu?

Benim işlerimde mekan sıklıkla, sergiyi şekillendiren bir girdi olarak işliyor. Depo’da da böyle oldu. Güncel sanat ortamını düşündüğümde, Depo bana sağlıklı toprak üretimine özen gösteren bir kurum olarak görünüyor. Burada düzenlenen sergi ve konuşmalar, Red Thread, Saturday, parçası olduğu Anadolu Kültür, hatta ev sahipliği

yaptığı Hafıza Merkezi ve Açık Radyo, toprağı havalandıran yapılar. Temsiliyetten ziyade direkt olarak bir eylem, duruş ve işleyiş meselesi bu. Sergi için toprak, yani kompost yapmak istediğimi söylediğimde, mekânın kendisini de bir kompost alanı olarak düşünmeye başladım.

Bir deponun işlevi ile belleğin işlevi birbirine paralel amaçta ilerleyen biri soyut, diğeri somut eylemler. Kelime anlamı ve fiziksel işlevi açısından nasıl bir ilişki var aralarında?

Tütün Deposu, ‘Depo’ ismini aldığından beri depo olarak kullanılmayan ancak bir şeyler biriktirmeye devam eden bir kurum. Belleği, kullanıcılarına iade etmek suretiyle aktif kalıyor. Burada çalışıp üretmiş olan arkadaşlarla binaya dair anılarını konuşurken, süreç ve eylemlerin toprak altında bulunan arkeolojik ve jeolojik katmanlar gibi biriktirildiği hayal ediyorum. Ayrıca bu birikimden toprak üzerinde kalan birkaç sanat eseri de var. Bunlardan biri Cevdet Ereğ’in, giriş katın Rodeo’ya ev sahipliği yaptığı dönemde ürettiği “Parmaklıklarda İki Çift Tarafı El” adlı

nız kentler. Bu kentleri solumak üretimimize nasıl yansıyor?

Çalışma coşkusunu artırıyor. Bir tür üretim tünelinin içine girmiş gibi hissediyorum. Fakat resim yapmak için özellikle gitmiyorum bu kentlere. Sadece bir defa St. Nazaire’de oldu. İkinci ziyaretim sadece resim yapmak içindi. Bir apartmanın 10. katından tersaneye bakan bir yerde 15 gün kaldım. Hiç evden çıkmadım. Bir hezeyandı. Sabah kalkıp çalışmaya başlıyordum, yatana kadar aralıksız bir şekilde çalışıyordum.

Soluğunuz kesilmedi mi hiç?

Kesilmedi. Enerji, üretme isteği ve coşkusunu gidecek daha fazla enerji üretiyor. Enerji katlanarak çoğalıyor. İş bittikten sonra örneğin, sakinleşmekte zorlanıyorum. Çünkü sakinleşmek kolay bir şey değil. Motor gibi düşünün. Hızlı çalışan bir motorun durması zaman alır.

Uzun yıllardır pek çok eser ürettiniz. Onlarca sergi açtınız. Üretim pratiğinizin genel bir değerlendirilmesini yapabilir misiniz?

İşi üretmenin kendi dinamiği var. Her alanda farklıdır bu. Film ya da heykel yapmak çok farklı şeyler. Benim çalışma pratiğime gelince enerji ve coşku vardır ama o anda duygulara yer yoktur. İyi duygularla resim yapılmaz; amacımı en iyi şekilde gerçekleştirebilmek için teknik kaygı vardır. Teknik derken; renk, sürüş biçimi, kompozisyon, belli bir yerde nokta, leke... Bu süreçte “Bu resim bunları istiyor mu?” sorusu önemli. Tuvale yaklaşma, uzaklaşma, gidip gelmeler, yapma, bozma, yeniden sürme, yeniden silme; bu tür bir pratikle ilerliyoruz. Resim, düşüncülerinizin, hissettiklerinizin bilinçli veya bilinçsiz bir damıtılma ve süzülme halidir. Bu benim yaklaşımım.

Bir sanatçı için seçki hazırlamak her zaman zor bir süreç olmuştur. Sizin gibi onlarca sergi hazırlayan bir sanatçı için daha zor olsa gerek. Tophane-i Amire’de açılan serginin oluşum süreci nasıl geçti? Sanatçılar bu seçkiye ne görecektir? Biraz ipucu verir misiniz?

Ben yaptığım işin tarihini oluşturmak istedim bu sergiyle. Buna göre bir seçki oluşturdum. Resim serüvenimde kilometre taşı oluşturan işleri göstermeyi amaçladım. ‘80’li yıllardaki eserlerimi genç yaşta insanların görmesini istedim. Sergide bu yıl yaptığım üç yeni işim de yer alacak. Tophane-i Amire çok özgün ve güçlü bir mekân. O kadar ki kendini göstermede, resimlerle yarışması söz konusu; bu yüzden iç düzenlemeyi yapan Nevzat Sayın bana sergilemedeki seçimimi sorduğunda mekandan önce resimlerin ortaya çıkmasını istediğimi söyledim. Yeşim Demir serginin grafik düzenini üstlendi. Verimli bir ekip çalışmasıyla başarılı bir düzenleme gerçekleşti.

Paris, Berlin, Sn. Nazaire, zaman zaman yaşadığınız